

ASUNTO KALLIS – VENEEN ALUS HALPA

Käytiin aluksi keskustelua keskustelukahvilan mainonnasta uusien kävijöiden saamiseksi mukaan keskusteluun. Keskeinen kysymys on miten erilaiset ihmiset saadaan kiinnostumaan ja lähtemään kahvilaan. Perinteisen mainoslehtisten jakamisen sekä radio- ja lehti-ilmoitusten lisäksi voisi käyttää sosiaalista mediaa, esimerkiksi Posken Facebook sivuja. Keskusteltiin myös erilaisista julkisista mainostempauksista kiinnostavuuden lisäämiseksi. Järjestelyistä ja suunnittelusta voisi vastata yliopiston opiskelijat.

Varsinaisena keskusteluteemana oli asuminen. Posken edustaja herätteli keskustelua sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportin kautta. Työryhmän tavoitteena on ollut siirtää sosiaalihuollon painopistettä ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen tukeen, turvata asiakaslähtöisellä lainsäädännöllä eri väestö- ja ikäryhmien yhdenvertaista oikeutta riittäviin ja yksilöllistä tarvetta vastaaviin yleisiin sosiaalipalveluihin sekä vahvistaa ihmisten osallisuutta omassa asiassaan ja yhteiskunnassa.

Painotus ennaltaehkäisevään työhön koettiin hyvänä uudistuksena. Myös nykyisen sosiaalityön on koettu antavan onnistuneesti ennaltaehkäisevää tukea. Yhdessä koetussa esimerkissä sosiaalitoimisto oli maksanut kahden vuokra-asunnon loukussa ennaltaehkäisevää toimeentulotukea tilanteesta selviämiseksi. Pieneistä eläkkeistä ei olisi riittänyt rahaa molempien vuokrien maksuun. Ennaltaehkäisyn näkökulmasta huomioitavaa oli, ettei annettua tukea tarvinnut maksaa takaisin tulevasta takuuvuokran palautuksesta.

Ennaltaehkäisevää palvelua on tullut myös tilanteessa, jossa äiti on ollut fyysisesti niin sairas, ettei hän kokenut pystyvänsä huolehtimaan lapsestaan haluamallaan tavalla. Huostaanoton sijasta lapselle oli annettu mahdollisuus viettää kesä maataloolosuhteissa äidin jäädessä kotiin toipumaan. Kaikki olivat kokeneet tilanteen erittäin hyvänä ja onnistuneena. Edellä mainitun kaltainen mahdollisuus hengähdystaukoon nähtiin erittäin hyvänä kunnan sosiaalihuollon toimintana, jollaista tulisi jatkaa myös tulevaisuudessa. Pohdittiin kuitenkin, että ovatko kaikki perheet samanlaisessa asemassa. Esimerkiksi olisiko tilanne ollut sama, jos äiti olisi kärsinyt mielenterveys- ja päihdeongelmasta fyysisen sairauden sijasta? Eriarvoistaako ongelmat?

Vanhassa sosiaalihuoltolaissa asumisen tukeminen on liitetty vahvasti muihin palveluihin. Käytännössä tuki- ja palveluasumista on tarjottu niille, jotka tarvitsevat enemmän tukea asumiseen kuin tavanomaiseen asuntoon voidaan järjestää. Tuki- ja palveluasumista ovat saaneet mm. ikäihmiset, vammaiset sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujat. Asuminen on järjestetty pääsääntöisesti palvelutaloissa, ryhmä- tai hajautettuna asumisena. Kotiin asumisentukea on voitu antaa vaikeavammaisille. Vanhan lain mukaista asumisen tukemista kuvaa asumispalvelupakettimaisuus, jossa asumisen tukeminen on osana laajempaa palvelukokonaisuutta.

Työryhmän loppuraportissa ehdotetaan asumisen ja palvelujen tarpeen erottamista toisistaan, jotta päästään pois valmiista asumispalvelupakettiratkaisuista. Näin mahdollistetaan asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen. Yksilöllisten tarpeiden painotus laajentaa asumisen järjestämiseen tukea tarvitsevien joukkoa. Tukea voivat saada henkilöt, jotka laissa määritettyjen tarpeiden perusteella puuttuu asunto tai hän on vaarassa menettää sen, taikka asunnossa on merkittäviä puutteita. Avun ehtona on, ettei henkilö itse tai yhdessä asuntoviranomaisen kanssa kykene hankkimaan, pitämään tai korjaamaan asuntoa. Yksilö voi saada sosiaalihuollon apua asunnon järjestämiseen, jos hänen rahat eivät taloudellisten ongelmien tai pienitu-

loisuuden vuoksi riitä asumiseen siihen myönnettävien tukien jälkeenkään. Apua voi saada myös tilanteessa, jossa on uhka asunnon menetykseen.

Sosiaalihuollon tehtävänä asumisen osalta on vastata riittävien asumista tukevien palvelujen järjestämisestä. Tähän kuuluu muun muassa avustaminen asunnon hankinnassa sekä asumisedellytysten luominen ja parantaminen. Lisäksi yksilö- ja perhekohtaisella sosiaalityöllä ja joissakin tilanteissa toimeentulon turvaamisella on keskeinen rooli esimerkiksi asunnon hankinnan ja sen säilyttämisen tukemisessa. Keveimmillään sosiaalihuollon antama tuki voi olla asumis- ja taloudenhoitoneuvontaa tai takuuvuokran hoitamista. Sosiaalihuollon tehtävä järjestää asumista koskee vain tilanteita, joissa perustuslain mukainen ihmisarvoisen elämän edellyttämä turva on uhattuna. Loppuraportissa korostetaan monessa kohtaan yksilön ensisijaista vastuuta asioiden hoitamisessa, mukaan lukien asunnon järjestämisessä. Muiden vastuu on vasta toissijaisena.

Loppuraportin mukaan asumista järjestettäessä tai siinä avustettaessa olisi kiinnitettävä huomiota asumisen turvallisuuteen, pysyvyyteen ja sosiaalisten verkostojen säilyttämiseen. Tämä kohta herätti paljon keskustelua erityisesti tukien saamisen edellytyksenä olevat asuntojen neliörajat. Esimerkiksi toimeentulotuesta on asetettu tietty neliömäärä henkilöä kohden asumisen tukemisen edellytyksenä. Tästä johtuen tuen hakijoiden tulee asua tietyinkokoisissa asunnoissa. Tuen hakijan on muutettava pienempään asuntoon saadakseen tukea, vaikka aikaisempi isompi asunto olisi ollut halvempi. Esimerkiksi yksinasuvan on muutettava kalliimpaan yksiöön halvemmän kaksion sijasta. Myös KELA ottaa normaalin asumistuen myöntämisessä huomioon neliöt. Koettuna esimerkkinä on perhe, johon oli syntynyt lapsi. Uuden perheen jäsenen myötä KELA oli alentanut asumistukea, koska muutoksen vuoksi asunnossa asui liikaa asukkaita neliöitä kohden.

Keskustelijoiden mielestä euromääräiset rajat ovat ymmärrettäviä, mutta järjenkäyttö neliöiden suhteen olisi toivottavaa. Jos tavoitteena on ihmisen hyvinvoinnin ja elämän laadun edistäminen, ei tällainen jäykkä asumisneliöiden rajoittaminen tue tavoitetta. Varsinkin henkinen hyvinvointi heikkenee heikompien asuinolosuhteiden myötä. Pakottaminen asunnon vaihtoon ei edistä uuden lainsäädännön vaatimaa huomion kiinnittämistä asumisen pysyvyyteen ja sosiaalisten verkostojen säilyttämiseen.

Loppuraportissa tuodaan esille kunnan tehtävä huolehtia alueensa asunto-olosuhteista ja niiden kehittämisestä. Kunnan tulee huolehtia, että toimenpiteitä kohdistetaan erityisesti asunnottomien ja puutteellisesti asuvien asuinolojen kehittämiseen. Tämän pohjalta käytiin keskustelua Rovaniemen kaupungin toiminnasta yksityistämällä Kunta-asunnot. Muutoksesta on aiheutunut selkeää vuokratason nousua. Nousua on lisännyt tyhjillään olevat asunnot, joiden kustannuksia vuokralaiset ovat joutuvat maksamaan. Koettu ratkaisu ei tuntunut keskustelijoista perustellulta. Olisiko ollut järkevämpää laskea vuokria uusien vuokralaisten saamiseksi? Nostamalla vuokria ja purkamalla heikoiten vuokralaisia kiinnostavia taloja ei nähdä olevan hyvää lopputulosta, vaan sen epäillään nostattavan edelleen vuokria kiristyvän kilpailun vuoksi. Keskustelijat pitivät huonona entisten Kunta-asuntojen nykyistä politiikkaa tuottaa omistajille tuloja vuokralaisten ja laajemmin kuntalaisten kustannuksella.

Lähtökohtaisesti tuen asumisen järjestämisessä antaa asuntoviranomainen. Loppuraportissa ei anneta määritelmää asuntoviranomaiselle. Kävimme laajaa keskustelua siitä, kuka tämä asuntoviranomainen on esimerkiksi Rovaniemen kaupungissa. Sellaista tahoja ei löydy Rovaniemen kaupungin nettisivuilta. Loppuraportissa tuodaan esille, että joissain tapauksissa kunnalla voi tulla velvollisuus järjestää asunto. Tapah-

tuuko tämä yksityisten markkinoiden kautta vain kunnan omien asuntojen kautta? Kaupungin nettisivujen kautta ei voitu selvittää, onko kunnalla omia asuntoja, joita voidaan tarjota kiireellisissä tilanteissa.

Keskustelun lopuksi käytiin läpi kahvilan teemasuunnitelma marraskuun loppuun. Seuraavalla kerralla aiheena on velkaantuminen. Aiheesta haluttaisiin keskustella erityisesti nuorien kanssa, koska julkisessa keskustelussa on noussut esille nuorten velkaantuminen. läkkäämmät osallistujat haluaisivat kysyä nuorilta, että miksi he velkaantuvat. Eikö kukaan kasvata heitä rahankäyttöön? Pohdittiin, että korvaavatko vanhemmat poissaoloaan ylettömällä raha- ja tavaramäärällä. Korvaako tavara vanhemmuuden? Monella oli kokemuksia, että lapsille ostetaan hirvittävät määrät tavaraa, vaikkei sille olisi varsinaista tarvetta. Tällä tavalla lapset ja nuoret oppivat elämään elämää, jossa tulee tauotta tavaraa ja rahaa. Mihin tämä voi johtaa? Miten he osaavat hoitaa omaa talouttaan?

Käytiin keskustelua myös rahan ja tavaran käytön yhteydestä syrjäytymiseen. Voiko lapsi tai nuori syrjäytyä, jollei hänelle ole uusimpia pelejä ja vehkeitä? Voiko nuori kokea olevansa köyhä ja syrjäytynyt, jollei hänellä ole uusinta ja hienointa lpad:ia? Voivatko vanhemmat edes kieltää lapsilta tavarapaljoutta, jottei lapsista tulisi syrjittyjä?